

מקום I

מבוגרים	קטגוריה:
ביניים	רמת עברית:
אנאל סייאדה	הזוכה:
עופרה לוסקי	המורה:
אולפן חמדת הדרום - חינוך מבוגרים מחוז הדרום, ישראל	שיוך מוסדי:

(על-פי סיפור אמיתי שסיפר הרב אלי קלינג – רב התוכנית 'עתיד חמדת' לבנות עולות מצרפת)

ב-1979, אלי קלינג היה ישראלי בן 20, שלמד בישיבה. יום אחד, בחברותא שלמדה את נושא "חנוכה", נשאלה השאלה אם המצווה של החג היא הדלקת הנרות או הנחת הנרות. התשובה היתה שה"הדלקה עושה את המצווה". אלי אמר לחברו, מיכאל, שזה קצת מוזר: הנס הוא שהשמן הספיק ל-8 ימים ולא רק ליום אחד, ולכן הנס הוא ההנחה ולא ההדלקה. השאלה הזאת נשארה כמה ימים במחשבות שלו, אבל היו עוד כמה נושאים אחרים שהוא חשב עליהם, ובחברותא לא המשיכו לעסוק בנושא הנרות.

באותה תקופה, היו בברית-המועצות לשעבר בעיות גדולות ליהודים: לכל יהודי שביקש לצאת מהמדינה אמרו "לא", והיהודי הזה איבד את עבודתו. האנטישמיות הזאת גרמה להתעוררות הזהות היהודית של היהודים הרוסים. הם רצו להתחיל ללמוד את השפה העברית, את התורה, לדעת מהו "הדבר הזה" שנקרא יהדות ושהמדינה אוסרת. לכן, הסוכנות היהודית החליטה לעזור להם: היא ביקשה מצעירים כמו אלי לטוס לרוסיה כדי להביא ליהודים ספרי תורה וספרים בעברית ולעזור להם ללמוד את השפה העברית.

אלי, שהיה בזמנו עולה חדש מצרפת, הסכים לכך, ויחד עם מיכאל טס לרוסיה. לפני הטיסה, הם קיבלו מהסוכנות מעילים שבתוך הביטנה שלהם הוסתרו הספרים. הם קיבלו גם כמה כתובות של יהודים רוסים ואמרו להם שבכל בית, צריך לדבר עם האנשים ולשאול אותם אם יש להם בקשות מיוחדות. אבל כדי לטוס לרוסיה כתייר באותה תקופה היה צריך להיות חלק מקבוצה של לא-

יהודים. אלי ומיכאל מצאו קבוצה משווייץ ונסעו איתה, אבל הם לא יכלו להסתובב בין היהודים ולחלק ספרי קודש כשהם צמודים לקבוצת הגויים. המדריכים של הקבוצה השוויצרית ברוסיה התנהגו כמו שוטרים קומוניסטים, ובדקו כל הזמן איפה נמצא כל תייר. למזלם של אלי ומיכאל, כל השוויצרים בקבוצה היו זקנים, ולכן אלי ומיכאל הלכו למדריכה שלהם וביקשו לעזוב את הקבוצה במהלך היום כדי לראות את "ברית-המועצות הצעירה". המדריכה, שהייתה בת 25, הבינה את הבקשה שלהם והסכימה לכך בתנאי שהם יחזרו למלון כל ערב עד השעה עשר.

בבוקר הראשון, אלי ומיכאל יצאו מהמלון והלכו לכתובת הראשונה שלהם. הם הלכו למרכז העיר, לביתו של יהודי רוסי. האיש שפתח להם את הדלת ידע שתי מילים בעברית: "שלום, ספר?". אלי ומיכאל ישבו איתו בסלון, אבל היה להם קשה לתקשר איתו. הם נתנו לו ספר ובשתיקה מבוישת ביקשו לעזוב. אבל האיש נתן להם להבין שיקרה משהו חשוב בביתו בשעה שמונה בערב – "שיעור". זוהי המילה השלישית בעברית שהוא אמר. הצעירים מישראל התרשמו והחליטו להישאר עד הערב. בשעה עשר דקות לשמונה, אדם אחד נכנס לבית, ועוד שניים, ועוד שניים, עד שנהייתה קבוצה של 10 אנשים. בעל הבית השתיק את הקהל בסלון, פתח את התיק שלו כדי להוציא דפים, ואמר: "שיעור עכשיו". זו היתה המילה הרביעית שהוא אמר בעברית. אלי היה בטוח שיהיה פה שיעור תורה, שיעור של קודש, אולם נדהם לגלות כי איש היהודי הוציא דף שבו כתוב "א". זה היה שיעור של לימוד אותיות, ולא שיעור תורה, כי זה כל מה שהאיש ידע. כל האנשים בסלון למדו יחד את האות א' ואז את ב' ואת האות ג'. הם יצרו מהן מילים איתם כמו "אבג" ו"בגא", גם אם למילים לא הייתה משמעות. אלי התרגש לראות אותם חוזרים וחוזרים על האלף-בית. לאחר כחצי שעה, הוציא המורה היהודי את הדף עם האות ד' ואמר "דה, די, דו" וכל אחד חזר אחריו. הם המשיכו להגות עוד מילים ללא כל משמעות, אבל עשו זאת עם כל הלב.

ביום השני, אלי ומיכאל הלכו לאדם אחר, שידע עברית ברמה גבוהה. הוא היה המורה לעברית של המורים ברוסיה, היחיד שידע לדבר את השפה ואף ידע עברית ספרותית. הוא סיפר שיש לו פרויקט: לכתוב את הספר הראשון ללימוד עברית ברוסיה. הוא שלף דפים מהארון ואמר שכבר שלושה חודשים שהוא עובד על הפרויקט הזה. כשאלי ביקש לדעת כיצד יפרסם את הספר ברוסיה, האיש ענה לו: "אל תדאג, נמצא דרך".

שישה חודשים לאחר מכן התפרסם בלונדון הספר הראשון בעברית-רוסית ללימוד עברית. כנראה שהאיש נתן את כל הדפים לשליחים מהסוכנות (כמו אלי ומיכאל) שהצליחו להביא אותם עד ארה"ב והסוכנות עשתה כל מה שביכולתה כדי לפרסם את הדפים האלה ברוסיה.

אלי ומיכאל נשארו 12 ימים ברוסיה. כל ערב, הם חזרו לבית מלון כאילו הם חזרו מיום של כיף. הם חבשו כובעים מפני שחבישת כיפה היתה אסורה. כל יום הם פגשו יהודים חדשים, עם סיפורים חדשים, שהמטרה שלהם היתה ללמוד עברית ויהדות.

באחד הימים הם הלכו לבקר את יצחק כוגן – אחד היהודים הדתיים היחידים ברוסיה. ברגע שהגיעו לבית שלו, יצחק שאל: "אתם השוחטים?". התברר כי יצחק ביקש כבר הרבה זמן שיגיע שוחט כדי ללמד אותו את הלכות השחיטה. אלי ענה לו שזה בלתי אפשרי ללמוד את כל הלכות השחיטה בבת אחת, ולהפוך לשוחט ביום אחד. בסופו של הביקור, אלי שאל את יצחק אם יש לו בקשה מיוחדת, ויצחק אמר שהוא רוצה מינוי על העיתון 'מעריב'. אלי ענה לו שעיתון כזה לא יגיע עד לרוסיה. יצחק אמר שהוא היה שמח מאוד אילו הגיע אליו לפחות עיתון אחד, כי נמאס לו לחזור ולקרוא את אותו עיתון 'מעריב' שיש לו מלפני שלושה חודשים. יצחק סיפר שכבר כמה חודשים הק.ג.ב יודע שהוא יהודי דתי. שנים רבות לאחר מכן, אלי שמע שיצחק כוגן עלה לארץ ושהוא רב בחב"ד, וגם מוהל ושוחט. כנראה שהסוכנות שלחה אליו איש חב"ד שלימד אותו גם חסידות וגם הלכות שחיטה.

בטיסה חזרה לשוויץ, אלי ומיכאל כתבו כל מה שקרה להם ברוסיה. הם כתבו על כל האנשים שהם פגשו ברוסיה. ואז מיכאל אמר לאלי: "אתה מבין עכשיו למה ההדלקה עושה את המצווה? הכי חשוב זה שהם רוצים ללמוד, שהם מנסים". המסקנה הזאת אופיינית מאוד ליהודים בכלל ולישראלים בפרט: בהיסטוריה היהודית היו הרבה מעשים חסרי סיכוי, כמו הניסיון של הרצל להקים מדינה היהודית או מרד גטו ורשה. יהודים מחפשים את קרן האור שבאפלה, את הגשמת החלום, ולו רק כדי לגלות שבריר של אור.

בערב חג החנוכה – החג של סילוק החושך וגילוי האור, אנו מספרים את סיפור החשמונאים, שהיו מיעוט חסר סיכוי לנצח את היוונים הרבים, אך הצליחו לטהר

את בית המקדש, ולבסוף גם להדליק את המנורה בעזרת כד השמן היחיד שנשאר. הדבר החשובה הוא ההדלקה, לא ההנחה.